

The Relationship between Attachment Styles with Successful Aging and Death Anxiety: The Mediating Role of Resilience

Fatemeh Rezaei ¹ , Khodamorad Momeni ^{1*} and Asie Moradi ¹

¹ Dept. of Psychology, Faculty of Social Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran

Article Info

Article History

Received: 04.04.2024

Revised: 07.06.2024

Accepted: 25.06.2024

ePublished: 26.06.2024

Keywords

attachment styles, successful aging, death anxiety, resilience, older adults

How to cite this article

Rezaei, F., Momeni, K., & Moradi, A. (2024). The Relationship between attachment styles with successful aging and death anxiety: the mediating role of resilience. *Aging Psychology*, 10(2), 221-242.

*Corresponding Author

Khodamoarad Momeni

Email

Kh.momeni@razi.ac.ir

© The Author(s)

Publisher: Razi University

Abstract

Given the increasing population of older adult in the near future in Iran, understanding the status of this age group in various domains, including physical health and mental well-being, has become increasingly important, necessitating attention to this demographic. Therefore, understanding the factors contributing to increased levels of successful aging and reduced death anxiety seems to be crucial. Considering that attachment styles play a significant role in shaping mental and physical health throughout life, this research aimed to investigate the relationship between attachment styles and successful aging and death anxiety with the mediating role of resilience. This was a descriptive-correlational study using structural equation modeling (SEM). The statistical population comprised all older adults residing in Kermanshah, Iran during the years 2024-2025, among whom 332 individuals were selected using convenience sampling. The participants completed Zanjari's successful aging, Templer's death anxiety, Collins & Read's attachment styles, and Connor & Davidson's resilience questionnaires. The collected data were analyzed using SPSS-24 and AMOS-24 software. The results indicated that the hypothesized model had a good fit with the studied sample. As such, secure attachment was related to successful aging and death anxiety through resilience. Furthermore, avoidant attachment was related to successful aging and death anxiety through resilience, and resilience mediated the relationship between ambivalent attachment style with successful aging and death anxiety. These findings emphasize the importance of fostering secure attachment and resilience in interventions aimed at enhancing successful aging and ultimately improving the well-being of older adults.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

As individuals age, death anxiety tends to increase, which significantly impacts the achievement of successful aging. In the research literature, various variables have been examined in predicting successful aging and death anxiety among older adults, one of the most critical of which appears to be attachment styles. The impact of attachment styles remains relatively stable throughout life. Securely attached individuals experience less death anxiety and, consequently, more successful aging due to their established support systems and coping strategies. Conversely, insecure attachment, through maladaptive coping strategies, is associated with increased death anxiety. Resilience also plays a significant role in predicting successful aging and death anxiety. Although studies have explored the relationship between attachment styles, successful aging, and death anxiety, they have rarely investigated the pathways through which attachment styles influence successful aging and death anxiety in older adults. Moreover, despite the recognition of various variables in the mentioned field, resilience has not been examined as a mediating variable between attachment styles, successful aging, and death anxiety. Therefore, this study aims to address these gaps in the research literature by examining the relationship between attachment styles with successful aging and death anxiety through the mediating role of resilience.

Method

This was a descriptive-correlational study using structural equation modeling (SEM). The statistical population included all older adults aged 60 and above living in the city of Kermanshah, Iran, among whom 332 individuals (176 men and 156 women) were selected using convenience sampling. Inclusion criteria for the study were (1) age over 60 years and (2) willingness to participate in the study. Exclusion criteria included (1) the presence of severe cognitive disorders, including neurodegenerative disorders, and (2) the consumption of psychiatric medications due to psychological problems. Participants completed Zanjari's successful aging, Templer's death anxiety, Collins & Read's attachment styles, and Connor & Davidson's resilience questionnaires. Questionnaires were administered in person to the participants. Prior to completing the questionnaires, participants were informed about the research objectives and provided assurances regarding the confidentiality and anonymity of their information. Informed consent was obtained from all participants. Additionally, inclusion criteria were assessed through preliminary questions. Only those who met the inclusion criteria were granted access to the main questionnaires. Finally, the scores from the completed questionnaires were entered into SPSS version 24 and AMOS version 24 software, and analyses were conducted using Pearson's correlation coefficient and SEM, aligned with the research hypotheses.

Results

Prior to conducting the data analysis, it was confirmed that the distribution of scores for all research variables followed a normal distribution. Additionally, there was no evidence of correlation between errors and non-linearity among the variables. To test the research hypotheses, the initial step involved examining the correlations between the research variables. Pearson’s correlation analysis revealed a significant positive correlation between secure attachment and resilience, a

significant negative correlation between avoidant attachment and resilience, and a significant negative correlation between ambivalent attachment and resilience. Furthermore, there was a significant negative correlation between resilience and death anxiety, and a significant positive correlation between resilience and successful aging. Given these significant correlations, the next phase of the analysis involved evaluating the hypothesized model and assessing its fit, which was accomplished through SEM. The final model is presented in Figure 1.

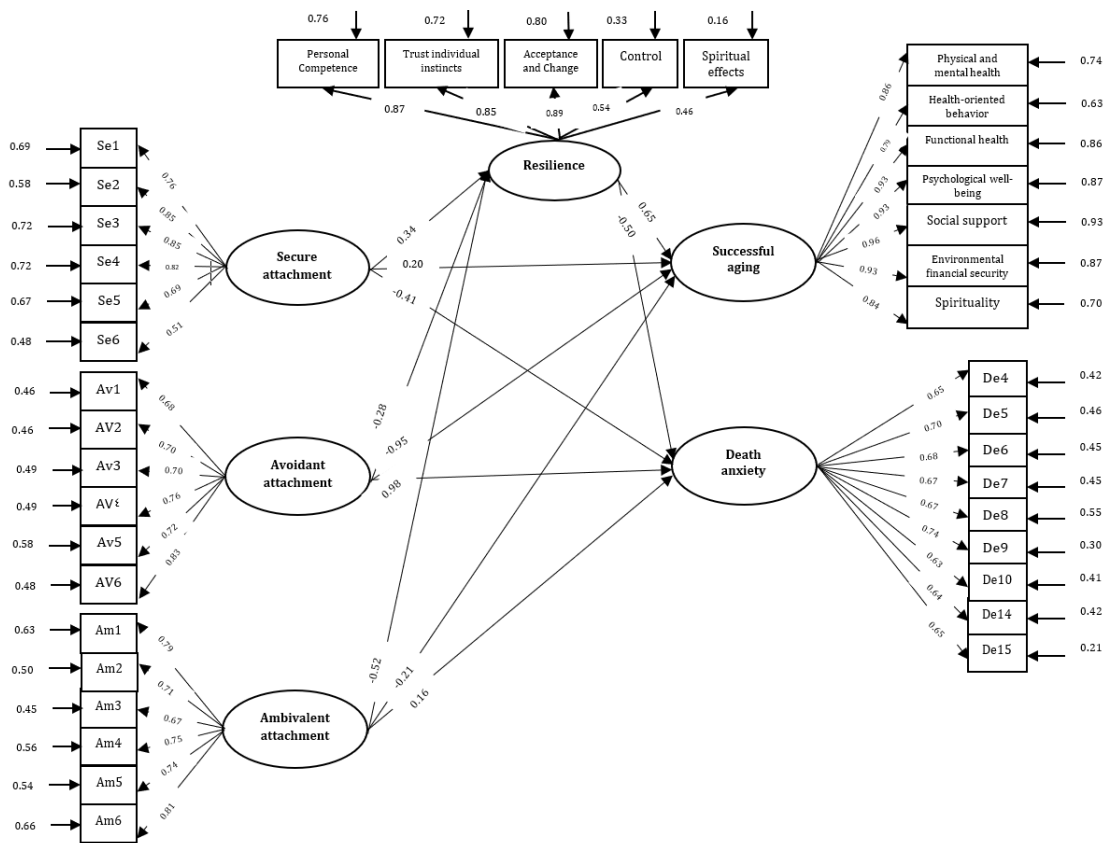

Figure 1. The final model of the relationship between attachment styles with successful aging and death anxiety through resilience

The fitness indices for the obtained model were as follows: $\chi^2 = 2330.225$, $df = 662$, $\chi^2/df = 3.520$, $GFI = 0.916$, $RMR = 0.050$, $CFI = 0.989$, $RMSEA = 0.083$, $PGFI$

$= 0.556$, $PNFI = 0.653$. These indices indicate that the hypothesized model in the current research exhibits a good fit. To assess and determine the

significance of indirect paths in the research model, the Sobel test was employed using Amos software. The results illustrated that secure attachment style is related to successful aging and death anxiety through resilience; avoidant attachment style is related to successful aging and death anxiety through resilience; and ambivalent attachment style is related to successful aging and death anxiety through resilience.

Conclusion

This study provides valuable insights into the relationship between attachment styles with successful aging and death anxiety among older adults, highlighting the mediating role of resilience. Individuals with secure attachment experience higher levels of self-efficacy, self-care, and perceived social support, as well as more balanced emotional regulation, which in turn enhances resilience. Increased resilience leads to greater life satisfaction and well-being, which are crucial components of successful aging. Additionally, enhanced resilience through problem-solving skills and interpersonal control acts as a buffer against death anxiety.

Conversely, those with avoidant attachment styles struggle with maladaptive coping mechanisms, negative emotional regulation, and lower intimacy, which can result in increased psychological distress and depression, subsequently lowering resilience levels. Similarly, individuals

with ambivalent attachment may have limited adaptive coping skills and resilience to manage emotional and existential concerns associated with life's challenges. Reduced resilience increases maladaptation to life's challenges, thereby intensifying death anxiety. Ultimately, lower resilience results in higher feelings of loneliness and isolation, alongside decreased life satisfaction, hindering the achievement of successful aging.

Ethical Consideration

Ethical Code

The present study was conducted independently and received the necessary authorization from the Research Deputy of Razi University.

Financial Support

This research did not receive any financial support.

Authors' Contributions

Kh.M: Conceptualization, Methodology, Writing – Original Draft, Project Administration, Supervision; F.R: Software, Validation, Formal Analysis, Data Curation, Visualization; A.M: Writing – Review & Editing

Conflict of Interest

The author had no conflicts of interest.

Acknowledgments

We would like to express our gratitude to the esteemed older participants of the study and the personnel at Razi University who facilitated the execution of this research.

رابطه سبک‌های دلبستگی با پیری موفق و اضطراب مرگ: نقش میانجی تاب‌آوری

فاطمه رضایی^۱، خدامراد مومنی^{۱*} و آسیه مرادی^۱

^۱ گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

چکیده

با توجه به افزایش جمعیت سالمندان در آینده‌ای نزدیک در ایران، شناخت وضعیت این گروه سنی در حوزه‌های مختلف از جمله سلامت جسمی و بهداشت روان بیش از پیش اهمیت پیدا کرده است و توجه به این قشر را ضروری کرده است. بنابراین درک عواملی که در افزایش سطوح پیری موفق و کاهش اضطراب مرگ نقش دارند حائز اهمیت می‌باشد. با توجه به این که سبک‌های دلبستگی نقش مهمی در شکل‌دهی سلامت روان و جسم در طول عمر دارند، این پژوهش با هدف بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی با پیری موفق و اضطراب مرگ با میانجی‌گری تاب‌آوری انجام شد. این یک مطالعه توصیفی-همبستگی با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل سالمندان ساکن شهر کرمانشاه در سال ۱۴۰۲-۱۴۰۳ بود که از بین آنها ۳۳۲ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. اعضای نمونه پرسش‌نامه‌های پیری موفق زنجری، اضطراب مرگ تمپلر، سبک‌های دلبستگی کولینز و رید و تاب‌آوری کانرو دیویدسون را تکمیل کردند. در نهایت داده‌های جمع‌آوری شده از طریق نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ و AMOS نسخه ۲۴ مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفتند. نتایج پژوهش نشان داد که مدل مفروض این پژوهش از برازش مناسبی در نمونه مورد مطالعه برخوردار است. بدین ترتیب که دلبستگی ایمن با پیری موفق و اضطراب مرگ از طریق تاب‌آوری رابطه دارد. همچنین، یافته‌ها نشان داد که سبک دلبستگی اجتنابی با پیری موفق و اضطراب مرگ از طریق تاب‌آوری رابطه دارد و متغیر تاب‌آوری نقش میانجی در رابطه سبک دلبستگی دوسوگرا با پیری موفق و اضطراب مرگ ایفا می‌کند. این نتایج بر اهمیت تقویت دلبستگی ایمن و تاب‌آوری در مداخلات با هدف افزایش سطوح پیری موفق و در نهایت رفاه سالمندان تأکید می‌کند.

اطلاعات مقاله

سابقه مقاله

دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۱۶

اصلاح: ۱۴۰۳/۰۳/۱۸

پذیرش: ۱۴۰۳/۰۴/۰۵

چاپ الکترونیکی: ۱۴۰۳/۰۴/۰۶

کلیدواژه‌ها

سبک‌های دلبستگی، پیری موفق، اضطراب مرگ، تاب‌آوری، سالمندان

نحوه ارجاع به مقاله

رضایی، ف، مومنی، خ، و مرادی، آ. (۱۴۰۳). رابطه سبک‌های دلبستگی با پیری موفق و اضطراب مرگ: نقش میانجی تاب‌آوری. *روان‌شناسی پیری*، ۱۰(۲)، ۲۴۲-۲۲۱.

* نویسنده مسئول

خدامراد مومنی

پست الکترونیکی

Kh.momeni@razi.ac.ir

می‌توان از دیدگاه فردی یا جمعی نگریست (فرنادز-بالستروس، ۲۰۱۹). در سطح جمعیت، تعریف شامل عوامل تعیین کننده سلامت و مشارکت به منظور ارتقای سیاست‌هاست، درحالی که در سطح فردی با نتایج سلامت، عملکرد فیزیکی، شناختی و مشارکت زندگی تعریف می‌شود (فرنادز-بالستروس، ۲۰۱۹). همچنین، نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد که پیری موفق با هوش معنوی^۲، خودکارآمدی^۳ (محمدی و فردابراهیمی، ۱۴۰۱)، کیفیت زندگی^۴ و فعالیت بدنی (جوی و همکاران، ۲۰۱۷) رابطه دارد.

دوران سالمندی با تحولات روانشناختی متعددی برای سالمندان همراه است که از جمله این تحولات می‌توان به اضطراب مرگ^۵ اشاره کرد (حاجی‌حسینی و نادری، ۱۳۹۹)، که یک پدیده رایج و تجربه طبیعی و عادی است (مرکادانته و همکاران، ۲۰۱۹). اضطراب مرگ به ترس و اضطراب مربوط به انتظار و آگاهی از مرگ و نیستی اشاره دارد. اضطراب مرگ معمولاً شامل مؤلفه‌های عاطفی، شناختی و انگیزشی است که بر اساس مرحله رشد و تجارب زندگی اجتماعی-فرهنگی فرد متفاوت است (لتو و ستین، ۲۰۰۹). همچنین اضطراب مرگ سازه مهمی در میان سالمندان است، زیرا مرگ در این سن محتمل‌تر است و به عنوان یک تکلیف رشدی اساسی در بزرگسالی شناخته شده است، یعنی رسیدن به احساس یکپارچگی در مقابل ناامیدی در مرحله پایانی زندگی (اریکسون، ۱۹۵۰). اضطراب مرگ متوسط برای تشویق درگیر شدن در فعالیت‌های مثبت و برانگیختن معنای زندگی فرد ضروری است. با این حال، سطح بالای غیرطبیعی اضطراب مرگ ممکن است منجر به ناسازگاری، اضطراب و سایر اختلالات روانی شود (محمدی‌پور و همکاران، ۲۰۱۸). نتایج مطالعات نشان می‌دهد که اضطراب مرگ با کیفیت زندگی (جابری و همکاران، ۲۰۲۲)، سلامت روان^۶ (جین و همکاران، ۲۰۲۳) و معنای زندگی^۷ از طریق عزت نفس (ژانگ و همکاران، ۲۰۱۹) رابطه دارد.

یکی از عواملی که می‌تواند بر پیری موفق و اضطراب مرگ تاثیر بگذارد، سبک‌های دلبستگی^۸ است (اسمعیلی ثابت رودسری، ۱۳۹۵؛ شفلد و همکاران، ۲۰۱۸؛ ولیخانی و

پیری دوره‌ای از چرخه زندگی است که همه افراد تجربه می‌کنند (هالوران، ۲۰۱۱). در ایران هرچند جمعیت سالمند سهم ۱۰ درصدی از جمعیت کشور را به خود اختصاص داده، اما سرعت رشد جمعیت سالمند بسیار سریع است و تعداد سالمندان به سرعت در حال افزایش است (سیلورستاین و همکاران، ۲۰۱۰) و تا سال ۲۰۵۰ به حدود ۳۰ درصد خواهد رسید (واکسر و روندف، ۲۰۱۹). برآورد می‌شود که ایران بین سال‌های ۲۰۳۰ تا ۲۰۴۰ با افزایش ناگهانی جمعیت سالمند همراه باشد. بنابراین، ایران باید خود را برای مدیریت موج سالمندان در دهه‌های آینده آماده کند (جوادیپاشاکی و همکاران، ۲۰۱۵). افزایش سریع جمعیت سالخورده منجر به این تصور می‌شود که تغییر دیدگاه نسبت به سالمندی ضروری است. به عبارت دیگر، نیاز به انحراف از دیدگاه منفی سالمندی همراه با بیماری، ضعف و از دست دادن عملکردها و تمرکز بیشتر بر پیری سالم و بهبود کیفیت زندگی در دوران سالمندی وجود دارد (جانگ و همکاران، ۲۰۱۵). بنابراین، به جای در نظر گرفتن افراد مسن به عنوان افراد وابسته منفعل که به دلیل بیماری و از دست دادن عملکرد نیاز به مراقبت دارند، آن‌ها باید به عنوان افرادی فعال تلقی شوند که پتانسیل ایجاد تغییرات مثبت برای گذراندن سال‌های بعدی زندگی خود را با شادی، موفقیت و سلامت دارند (رو و کان، ۱۹۹۷).

پیری موفق^۱ که به مفهومی مهم برای توصیف کیفیت پیری تبدیل شده است، یک مفهوم چندبعدی است و تمرکز اصلی این است که چگونه می‌توان سال‌های عملکردی را در طول عمر گسترش داد. این مفهوم از یک رویکرد زیست-پزشکی به درک گسترده‌تر از فرایندهای سازگاری اجتماعی و روانی در زندگی بعدی توسعه یافته است (اورتامو و همکاران، ۲۰۱۹). مفهوم کلاسیک پیری موفق طبق تعریف رو و کان شامل عملکرد بالای جسمی، روانی و اجتماعی در سنین بالا بدون بیماری‌های عمده می‌شود (رو و کان، ۱۹۸۷، ۱۹۹۷). براساس پژوهش‌های انجام‌شده، پیری موفق ساختاری چندبعدی است (اورتامو و همکاران، ۲۰۱۹) که در چهاربعد خلاصه می‌شود: پرهیز از بیماری و ناتوانی، داشتن عملکرد جسمانی، ذهنی و اجتماعی بالا، مشارکت فعال در زندگی و سازگاری روانی در طول زندگی (کیم و پارک، ۲۰۱۷). تمرکز اصلی در مفهوم پیری موفق، چگونگی گسترش سال‌های سالم و عملکردی در طول عمر است (فریس و همکاران، ۱۹۸۰؛ کیویماکی و فری، ۲۰۱۱). پدیده پیری موفق را

² spiritual intelligence

³ self-efficacy

⁴ quality of life

⁵ death anxiety

⁶ mental health

⁷ meaning in life

⁸ attachment styles

¹ successful aging

و همکاران، ۲۰۲۲؛ پلاتس و همکاران، ۲۰۲۳)، کیفیت زندگی (پلاتس و همکاران، ۲۰۲۳)، عملکرد اجتماعی (ویت و همکاران، ۲۰۲۳)، دینداری و رضایت از زندگی (پهلوان شریف و همکاران، ۲۰۲۱) رابطه دارد، اما این مطالعات نشان ندادند که سبک‌های دلبستگی از چه طریقی با مولفه‌های پیری و اضطراب مرگ موفق ارتباط دارند.

تاب‌آوری^۴ پیری موفق و اضطراب مرگ را پیش‌بینی می‌کند (اسمعیلی ثابت رودسری، ۱۳۹۵؛ رعیت‌پیشه و همکاران، ۲۰۱۹؛ استوارت و همکاران، ۲۰۱۸؛ مور و همکاران، ۲۰۱۵؛ جست و همکاران، ۲۰۱۴؛ قمری و همکاران، ۱۳۹۶). نتایج بررسی تاب‌آوری در سالمندان نشان داد که توافق قابل توجهی در مورد تاب‌آوری در افراد مسن به طور کلی وجود دارد. سه ویژگی مشترک از توصیف تاب‌آوری شناسایی شد: یک عامل استرس‌زا، یک پاسخ و یک مکانیسم. از دیگر نکات مهم این است که تاب‌آوری پویا است (انجوار و همکاران، ۲۰۲۰). در تکامل خود، تاب‌آوری در ابتدا به عنوان یک ویژگی ذاتی، یک ویژگی شخصی که توسط افرادی که تسلیم مرگ و میرهای بزرگ شده بودند، تثبیت شد (فلچر و سرکار، ۲۰۱۳). در مدل‌های فعلی، به عنوان یک پتانسیل انسانی که در طول زندگی با در نظر گرفتن زمینه‌های شخصی، مکانیسم‌ها و توانایی‌های آموخته‌شده توسعه می‌یابد درک می‌شود (اینفورنا، ۲۰۲۱). مفهوم "تاب‌آوری در افراد مسن" به عنوان نگرش مثبت سالمندان با کمک منابع موجود از تجارب نامالایمات تعریف شد (لیما و همکاران، ۲۰۲۳). به عبارتی دیگر، تاب‌آوری توانایی حفظ یا بازبانی سریع سلامت روان در طول یا پس از تجربه‌های استرس‌زای زندگی است (لودلف و همکاران، ۲۰۱۹). خودکنترلی، حل مسئله، مقابله، قاطعیت و خرد، توانایی‌هایی در مواجهه با تجربیات زندگی هستند و در زمینه‌های مطلوب با ساختارهای اجتماعی، خانوادگی و معنوی وجود دارند که تاب‌آوری را تقویت می‌کنند (چمیتورز و همکاران، ۲۰۱۸؛ رانتانن و همکاران، ۲۰۱۸).

از آنجا که جمعیت سالمندان در ایران به صورت فراینده‌ای رو به افزایش است، بررسی عواملی که بر پیری موفق نقش دارد و تاثیر منفی پیری بر سلامت روان را کاهش می‌دهند، اهمیت دارد. بنابراین، مطالعه حاضر بر اهمیت سبک‌های دلبستگی در شکل‌دهی تجربه فرد از پیری تأکید می‌کند. مطالعه حاضر بینشی در راستای درک روابط میان پیری موفق، اضطراب مرگ، سبک‌های دلبستگی و تاب‌آوری ارائه می‌دهد.

فیروزآبادی، ۲۰۱۶؛ میکولینسر و فلوریان، ۲۰۰۰؛ ولیخانی و یارمحمدی واصل، ۱۳۹۳). تئوری دلبستگی توصیف می‌کند که چگونه باورها و تمایلات پایدار پیرامون روابط بین فردی در تعاملات نوزاد-مراقب رشد می‌کند و به سایر روابط بین فردی منتقل می‌شود (فرالی و شیور، ۲۰۲۱). این ویژگی‌های پایدار به عنوان سبک‌های دلبستگی شناخته می‌شوند و به طور گسترده به عنوان دلبستگی ایمن^۱ در مقابل اشکال مختلف دلبستگی نایمن (مانند اضطرابی، اجتنابی، طردکننده، مشغول و غیره) تعریف می‌شوند. تصور می‌شود دلبستگی بزرگسالان تحت تاثیر تجربیات و رویدادهای دوران کودکی است، به طوری که سبک‌های دلبستگی در طول عمر بزرگسالی نسبتاً پایدار هستند (بولبی، ۱۹۸۲؛ کالینز و رید، ۱۹۹۰؛ فرالی و شیور، ۲۰۲۱؛ چوپیک و همکاران، ۲۰۱۳). دلبستگی به عنوان یک ارتباط عاطفی عمیق با افراد خاصی در زندگی تعریف می‌شود، که فرد هنگام تعامل با آنها احساس لذت و راحتی می‌کند (مومنی و همکاران، ۲۰۲۲). سبک‌های دلبستگی به سه دسته ایمن، اجتنابی^۲ و دوسوگرا^۳ تقسیم می‌شوند (شیور و هازان، ۱۹۸۷). دلبستگی ایمن به معنای داشتن حس و نگرش مثبت درباره خود است و تمایل به برقراری روابط مثبت را نشان می‌دهد (نگ و هو، ۲۰۱۷). با این حال افراد اجتنابی معمولاً از داشتن روابط نزدیک با دیگران ناراحت هستند و احتمالاً اعتماد به دیگران برای آنها دشوار است. در نهایت بزرگسالان دوسوگرا، که به نظر می‌رسد بیش از حد به دیگران وابسته هستند، معتقدند که دیگران تمایلی به ایجاد رابطه نزدیک با آنها ندارند (مومنی و همکاران، ۲۰۲۲). یافته‌ها نشان می‌دهند که سن و سبک‌های دلبستگی بزرگسالی، مانند دلبستگی ایمن، دوسوگرا و اجتنابی، به عنوان پیش‌بینی کننده یا محافظت کننده پریشانی روانی است (سامرج و همکاران، ۲۰۲۳). سبک‌های دلبستگی با تاب‌آوری رابطه دارد (کورال و کواچ، ۲۰۲۱). نتایج پژوهش بندر و اینگرام (۲۰۱۸) نشان می‌دهد که سبک‌های دلبستگی تاب‌آوری را تقویت می‌کند. همچنین مطالعات نشان می‌دهند که سبک‌های دلبستگی با مولفه‌های پیری موفق نظیر بهزیستی روانشناختی (ساگون و همکاران، ۲۰۲۳)، بهزیستی، حمایت اجتماعی ادراک شده (کافه‌سیوس و همکاران، ۲۰۰۶؛ لیم و همکاران، ۲۰۲۲)، سلامت جسمانی (پیتروموناکو و بک، ۲۰۱۹؛ پلاتس و همکاران، ۲۰۲۳)، سلامت روان (زانگ

1 secure

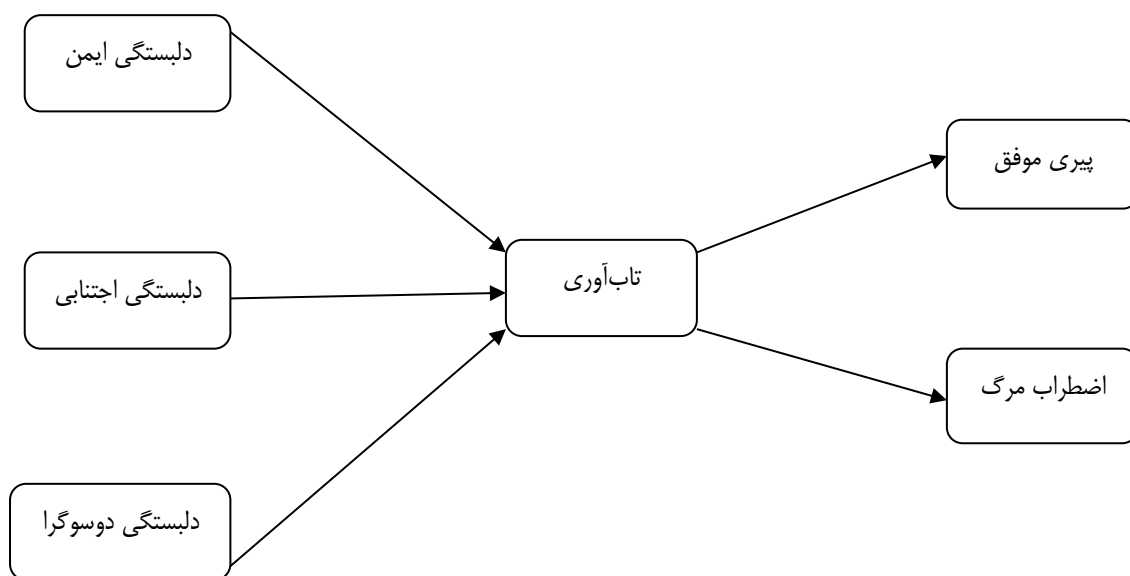
2 avoidant

3 ambivalent

4 resilience

بررسی نقش میانجی تاب‌آوری در رابطه بین سبک‌های دل‌بستگی با پیری موفق و اضطراب مرگ انجام شد. فرضیه‌های مطالعه حاضر عبارت بودند از (۱) سبک دل‌بستگی ایمن از طریق تاب‌آوری با پیری موفق رابطه دارد، (۲) سبک دل‌بستگی ایمن از طریق تاب‌آوری با اضطراب مرگ رابطه دارد، (۳) سبک دل‌بستگی اجتنابی از طریق تاب‌آوری با پیری موفق رابطه دارد، (۴) سبک دل‌بستگی اجتنابی از طریق تاب‌آوری با اضطراب مرگ رابطه دارد، (۵) سبک دل‌بستگی دوسوگرا از طریق تاب‌آوری با پیری موفق رابطه دارد، و (۶) سبک دل‌بستگی دوسوگرا از طریق تاب‌آوری با اضطراب مرگ رابطه دارد. مدل مفروض در شکل ۱ ارائه شده است.

یافته‌های این مطالعه پیامدهایی برای توسعه مداخلات با هدف ارتقای سبک دل‌بستگی ایمن و افزایش تاب‌آوری در سالمندان دارد. مطالعه حاضر بر اهمیت حمایت اجتماعی و روابط بین‌فردی در دستیابی به پیری موفق تأکید می‌کند و نیاز به سیاست‌ها و برنامه‌هایی را که ارتباطات اجتماعی و مشارکت اجتماعی را در میان سالمندان ترویج می‌دهند، برجسته می‌نماید. با توجه به رابطه سبک‌های دل‌بستگی، پیری موفق، اضطراب مرگ و تاب‌آوری بر جنبه‌های جسمی و روان‌شناختی سلامت سالمندان اجرای مطالعه در جهت شناخت بهتر عوامل مؤثر بر سلامت جسمی و روان‌شناختی سالمندان ضروری به نظر می‌رسد. مطالعه حاضر با هدف

شکل ۱. مدل مفروض رابطه سبک‌های دل‌بستگی با پیری موفق و اضطراب مرگ از طریق نقش میانجی تاب‌آوری

چندگانه با روش معمولی کمترین مجزورات استاندارد را اعلام کرده است (به عنوان یک قاعده سرانگشتی). بر پایه این موضوع می‌توان اعلام کرد که چون SEM در برخی جنبه‌ها کاملاً مرتبط با رگرسیون چندمتغیری است، تعداد ۱۵ مورد به ازای هر متغیر اندازه‌گیری شده در SEM غیر منطقی نیست. لوهلین^۲ (۱۹۹۲)، به نقل از مومنی و همکاران، (۲۰۲۲) بیان می‌دارد که برای مدل‌هایی با دو یا چهار عامل، پژوهشگر باید روی گردآوری دست کم ۱۰۰ مورد یا بیشتر از آن مثلاً ۲۰۰ مورد برنامه‌ریزی کند. بنابراین حجم نمونه مورد مطالعه از کیفیت لازم برای اجرای تحلیل مسیر برخوردار می‌باشد. ملاک‌های ورود به مطالعه شامل داشتن

روش

طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان

طرح پژوهش حاضر توصیفی-همبستگی با روش مدلسازی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی سالمندان بالای ۶۰ سال ساکن شهر کرمانشاه در سال ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بود. گروه نمونه پژوهش تعداد ۳۵۰ نفر سالمند واجد ملاک‌های ورود به پژوهش بودند که به روش نمونه‌گیری در دسترس از بین جامعه پژوهش انتخاب شدند. در خصوص حجم نمونه، لازم به توضیح است که در تحلیل استیونس^۱ (۱۹۹۶)، به نقل از هومن، (۲۰۱۲) در نظر گرفتن ۱۵ مورد برای هر متغیر پیش بین در تحلیل رگرسیون

² Loehlin

¹ Stevens

در دامنه‌ای بین صفر تا پانزده قرار گیرد و هرچه نمره فرد بیشتر باشد، نشان دهنده وجود اضطراب مرگ بیشتر در او است. تمپلر، ضریب پایایی مقیاس مرگ را ۰/۸۵ و ضریب همسانی درونی آن را ۰/۷۳ و روایی محتوایی و صوری آن را مطلوب گزارش کرده است. این پرسشنامه توسط رجبی و بحرانی (۱۳۸۰) به فارسی برگردانده شده است در پژوهش رجبی و بحرانی (۱۳۸۰) برای بررسی روایی، از مقیاس اضطراب آشکار استفاده شد که نتیجه ۳۴٪ همبستگی را نشان داد. در پژوهش نصیرنیا سماکوش یوسفی (۱۴۰۱) بر روی سالمندان پایایی پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۱ بدست آمد. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۶ برای کل مقیاس اضطراب مرگ بدست آمد.

پرسش‌نامه دلبستگی بزرگسالان^۳. این مقیاس که توسط کولینز (۱۹۹۶) ساخته شد و مهارت‌های ایجاد روابط و شیوه شکل‌دهی روابط دلبستگی نسبت به مظاهر دلبستگی را می‌سنجد. این پرسشنامه دارای سه زیرمقیاس نزدیک بودن، وابستگی و اضطراب است. باید در نظر داشت که زیر مقیاس نزدیک بودن معادل سبک دلبستگی ایمن، زیرمقیاس وابستگی برعکس سبک دلبستگی اجتنابی و زیرمقیاس اضطراب معادل سبک دلبستگی دوسوگرا است (مومنی و همکاران، ۱۴۰۰). این مقیاس دارای ۱۸ گویه می‌باشد که با یک طیف ۵ درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم سنجیده می‌شود. حداقل و حداکثر نمرات در این پرسشنامه برای هر زیرمقیاس به ترتیب ۶ و ۳۰ است و نمرات بالاتر در هر زیر مقیاس نشان دهنده بالاتر بودن میزان آن سبک دلبستگی در فرد است. کولینز میزان آلفای کرونباخ را برای زیرمقیاس نزدیکی، وابستگی و اضطراب در یک نمونه ۱۷۳ نفری، به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۷۸ و ۰/۸۵ اعلام کرد. در ایران نیز میزان ضریب پایایی با استفاده از روش آزمون مجدد، به صورت همبستگی بین دو اجرا بر روی نمونه‌ای با حجم ۱۰۰ نفر اجرا شد. نتایج حاصل از دو بار اجرای این پرسشنامه با فاصله زمانی یک ماه از یکدیگر، بیانگر آن بود که تفاوت بین دو اجرای زیرمقیاس‌های وابستگی، نزدیکی و اضطراب در این پرسشنامه معنادار نبوده است و این آزمون در سطح ۰/۹ قابل اعتماد است (پاکدامن و خاندانی، ۱۳۹۰). پایایی این ابزار در مطالعه ربیعی و همکاران (۱۴۰۰) بر روی

(۱) حداقل ۶۰ سال سن و (۲) رضایت برای شرکت در مطالعه بودند. معیارهای خروج از مطالعه نیز شامل (۱) ابتلا به اختلالات شناختی حاد از جمله اختلالات عصب شناختی و (۲) استفاده از داروهای روانپزشکی به علت مشکلات روانشناختی بود. میانگین و انحراف معیار سن نمونه پژوهش به ترتیب ۶۴/۵۴ و ۴/۹۳ سال بود که در دامنه سنی ۶۰ تا ۹۰ سال قرار داشتند. در این مطالعه تعداد ۱۷۶ نفر (۵۳ درصد) مرد و ۱۵۶ نفر (۴۷ درصد) زن بودند. همچنین در این مطالعه تعداد ۲۸۳ نفر (۸۵/۲ درصد) متأهل، ۴۰ نفر (۵/۱ درصد) مطلقه یا بیوه و ۹ نفر (۲/۷ درصد) مجرد بودند. سطح تحصیلات در گروه نمونه به این صورت بود که تعداد ۲۱۹ نفر (۶۶ درصد) راهنمایی و پایین‌تر، ۹۶ نفر (۲۹ درصد) متوسطه تا دیپلم و ۱۷ نفر (۵ درصد) دارای تحصیلات دانشگاهی بودند.

ابزار

پرسش‌نامه پیری موفق^۱. این پرسشنامه شامل ۵۴ گویه در هفت زیرمقیاس (ابعاد پیری موفق) توسط زنجری و همکاران در سال ۲۰۱۹ مفهوم پردازی، ساخت و رواسازی شده است. این پرسشنامه شامل هفت زیر مقیاس: بهزیستی روانشناختی (۱۵ گویه)، حمایت اجتماعی (۱۰ گویه)، امنیت مالی و محیطی (۹ گویه)، سلامت جسم و روان (۷ گویه)، سلامت عملکردی (۵ گویه)، رفتارهای مرتبط با سلامت (۴ گویه) و معنویت (۴ گویه) می‌باشد. گویه‌ها روی یک مقیاس ۵ گزینه‌ای طیف لیکرت طراحی و ارزیابی می‌شود. دامنه نمرات زیر مقیاس‌ها از صفر (اصلاً) تا ۴ (همیشه/خیلی زیاد) است. بنابراین نمره بالاتر نشان‌دهنده وضعیت بهتر در بعد مورد بررسی به‌طور خاص، و پیری موفق در کل است. در پژوهش زنجری و همکاران (۲۰۱۹) روایی محتوایی و صوری و ملاکی این پرسشنامه مناسب ارزیابی شد. همچنین در پژوهش زنجری (۲۰۱۹) پایایی پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۳ بدست آمد. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس پیری موفق ۰/۶۸ بدست آمد.

پرسش‌نامه اضطراب مرگ^۲. مقیاس اضطراب مرگ توسط تمپلر (۱۹۷۰) توسعه داده شد و ابزاری برای اندازه‌گیری اضطراب مربوط به مرگ بوده که بیشترین کاربرد را در نوع خود داشته است. این مقیاس، پرسشنامه خود اجرایی متشکل از پانزده سؤال بلی-خیر است. نمره‌های این مقیاس می‌تواند

¹ successful aging questionnaire

² death anxiety questionnaire

³ adult attachment questionnaire

پژوهش برای آن‌ها توضیح و اطمینان داده می‌شد که اطلاعات به صورت محرمانه باقی خواهند ماند و از نتایج تنها در جهت کاربرد پژوهشی استفاده خواهد شد؛ همچنین به آنها توضیح داده شد که رضایت آنها در اولویت قرار می‌گیرد و هر زمان تمایلی به ادامه شرکت در روند پژوهش نداشته باشند به درخواست آن‌ها احترام گذاشته می‌شود و می‌توانند همکاری در پژوهش را ادامه ندهند. بنابراین، پس از کسب رضایت آگاهانه از افراد، پرسشنامه‌ها به صورت انفرادی در اختیار آن‌ها قرار گرفت و توضیحات لازم جهت تکمیل ارائه شد سپس از آنها خواسته شد تا به دقت سؤالات را بخوانند و مناسب‌ترین پاسخ را با توجه به ویژگی‌ها و شرایط خود انتخاب نمایند و تا حد امکان سؤالی را بی‌جواب نگذارند. همچنین برای افرادی که به دلایلی مانند همراه نداشتن عینک، یا محدودیت‌های عملکردی در تکمیل پرسشنامه‌ها مشکل داشتند سؤالات به صورت شفاهی خوانده شد و پرسش‌نامه بر اساس نظر و انتخاب آن‌ها تکمیل شد. از سالمندان شرکت‌کننده نیز برای همکاری تشکر به عمل آمد در نهایت به طور تقریبی طی مدت ۱۲۰ روز تعداد ۳۵۰ پرسشنامه جمع‌آوری شد. با توجه به اینکه بی‌جواب گذاشته شدن برخی سؤالات و پاسخ‌دهی ناقص به سؤالات پرسشنامه‌ها معیاری برای حذف آنها از پژوهش در نظر گرفته شده بود، بررسی نهایی پرسشنامه‌ها و صحت پاسخ‌دهی، منجر به حذف ۱۸ پرسشنامه از تحلیل نهایی شد و در نهایت داده‌های به‌دست‌آمده از تعداد ۳۳۲ پرسشنامه به عنوان نمونه نهایی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. داده‌های توصیفی میانگین، انحراف استاندارد و ضریب همبستگی پیرسون با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ و روش آمار استنباطی تعیین برآزش مدل از تحلیل مسیر با استفاده از نرم‌افزار AMOS نسخه ۲۴ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

جدول ۱ نشان می‌دهد که مقدار چولگی مشاهده شده برای متغیرهای پژوهش در بازه (-۱ و +۱) قرار دارد، یعنی از لحاظ کجی متغیرهای پژوهش نرمال بوده و توزیع آنها متقارن است. همچنین مقدار کشیدگی آنها نیز در بازه (-۱ و +۱) قرار دارد که نشان می‌دهد توزیع متغیرهای مورد مطالعه از کشیدگی طبیعی برخوردار است. با توجه به همبستگی معنی‌دار بین متغیرهای پژوهش در مرحله بعدی به اجرای تحلیل مسیر پرداخته شد. بنابر یافته‌های تجربی و مبانی نظری، متغیر تاب‌آوری به عنوان میانجی برای تبیین

سالمندان بر اساس ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب برای سبک‌های ایمن، ناپیمن اجتنابی و ناپیمن دوسوگرا برابر با ۰/۵۵، ۰/۵۱ و ۰/۷۸ به دست آمد. در مطالعه مومنی و همکاران (۱۴۰۰) بر روی سالمندان آلفای کرونباخ سه زیر مقیاس نزدیک بودن، وابستگی و اضطراب به ترتیب ۰/۷۸، ۰/۷۹ و ۰/۷۲ بود. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای مقیاس دلبستگی ایمن ۰/۷۰، دلبستگی اجتنابی ۰/۸۰ و دلبستگی دوسوگرا ۰/۷۲ بدست آمد.

پرسش‌نامه تاب‌آوری^۱. پرسشنامه ۲۵ گویه‌ای که در سال (۲۰۰۳) توسط کانر و دیویدسون ساخته شد که براساس طیف لیکرت ۵ درجه‌ای می‌باشد. حداقل نمره تاب‌آوری فرد در این مقیاس صفر و حداکثر نمره آن صد می‌باشد، که هرچه نمره بدست آمده بالاتر باشد نشان‌دهنده تاب‌آوری بیشتر است. میزان آلفای کرونباخ آن توسط این پژوهشگران در دامنه‌ای ۰/۷۶ تا ۰/۹۰ گزارش شده است. این مقیاس در ایران توسط محمدی (۱۳۸۴) هنجاریابی شده است و ویژگی‌های روانسنجی این پرسشنامه را تایید کرده است. برای تعیین قابلیت اعتماد مقیاس تاب‌آوری کانر و دیویدسون از روش آلفای کرونباخ بهره گرفته است و ضریب قابلیت اعتماد ۰/۸۹ را گزارش کرده است. در پژوهش نصیرنیا سماکوش و یوسفی (۱۴۰۱) بر روی سالمندان میزان آلفای کرونباخ ۰/۸۷ بدست آمد. در پژوهش یوسفی افراشته و مرادی (۱۴۰۱) بر روی سالمندان نیز اعتبار آن به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۸ به دست آمد. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس تاب‌آوری ۰/۷۶ بدست آمد.

روش اجرا

در راستای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز ابتدا پس از کسب مجوزهای لازم جهت انجام پژوهش از مراجع ذی‌صلاح دانشگاه رازی کرمانشاه، مرحله مقدماتی پژوهش انجام شد. روش اجرای پژوهش به این صورت بود که پژوهشگر به صورت حضوری به کانون بازنشستگان و مکان‌های عمومی بخش‌های مختلف شهر کرمانشاه، نظیر پارک‌ها و مساجد که احتمال حضور افراد سالمند در آن‌ها بالا بود، در دو نوبت صبح و بعدازظهر مراجعه و با افرادی که ملاک‌های مورد نظر برای شرکت در پژوهش را داشتند، مصاحبه اولیه انجام و از آن‌ها درخواست شد که در مطالعه شرکت کنند. در ابتدا اهداف

¹ resilience questionnaire

پیری موفق و اضطراب مرگ در نظر گرفته شد. در جدول

۲ شاخص‌های برازش نشان داده شده است.

جدول ۱

اطلاعات توصیفی و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشدگی	۱	۲	۳	۴	۵
۱. دلبستگی ایمن	۲/۸۹	۰/۳۴	-۰/۴۶۳	۰/۲۶۶	۱				
۲. دلبستگی اجتنابی	۲/۷۲	۰/۳۶	۰/۲۳۵	-۰/۴۱۹	-۰/۹۲۶	۱			
۳. دلبستگی دوسوگرا	۱/۸۳	۰/۶۳	۰/۱۸۸	-۰/۱۴۲	-۰/۹۴۷	۰/۹۴۹	۱		
۴. تاب‌آوری	۲/۱۹	۰/۶۲	۰/۱۴۴	۰/۱۳۰	۰/۵۸۳	-۰/۵۶۳	-۰/۶۰۹	۱	
۵. پیری موفق	۳/۴۰	۰/۶۵	۰/۰۶۳	-۰/۳۳۵	۰/۶۷۰	-۰/۷۰۳	-۰/۷۲۵	۰/۶۹۹	۱
۶. اضطراب مرگ	۰/۵۴	۰/۳۳	-۰/۵۸۸	۰/۶۷۱	-۰/۶۴۵	۰/۷۲۴	۰/۷۲۵	-۰/۶۵۰	-۰/۹۱۵

جدول ۲

شاخص‌های برازش مدل

شاخص	df	χ^2	χ^2/df	GFI	RMR	CFI	RMSEA	PGFI	PNFI
مقدار	۶۶۲	۲۳۳۰/۲۲۵	۳/۵۲۰	۰/۹۱۶	۰/۰۵۰	۰/۹۸۹	۰/۰۸۳	۰/۵۵۶	۰/۶۵۳
سطح قابل قبول	-	-	>۲	>۰/۸۰	<۰/۱۰	>۰/۹۰	<۰/۰۸	>۰/۵۰	>۰/۶۰

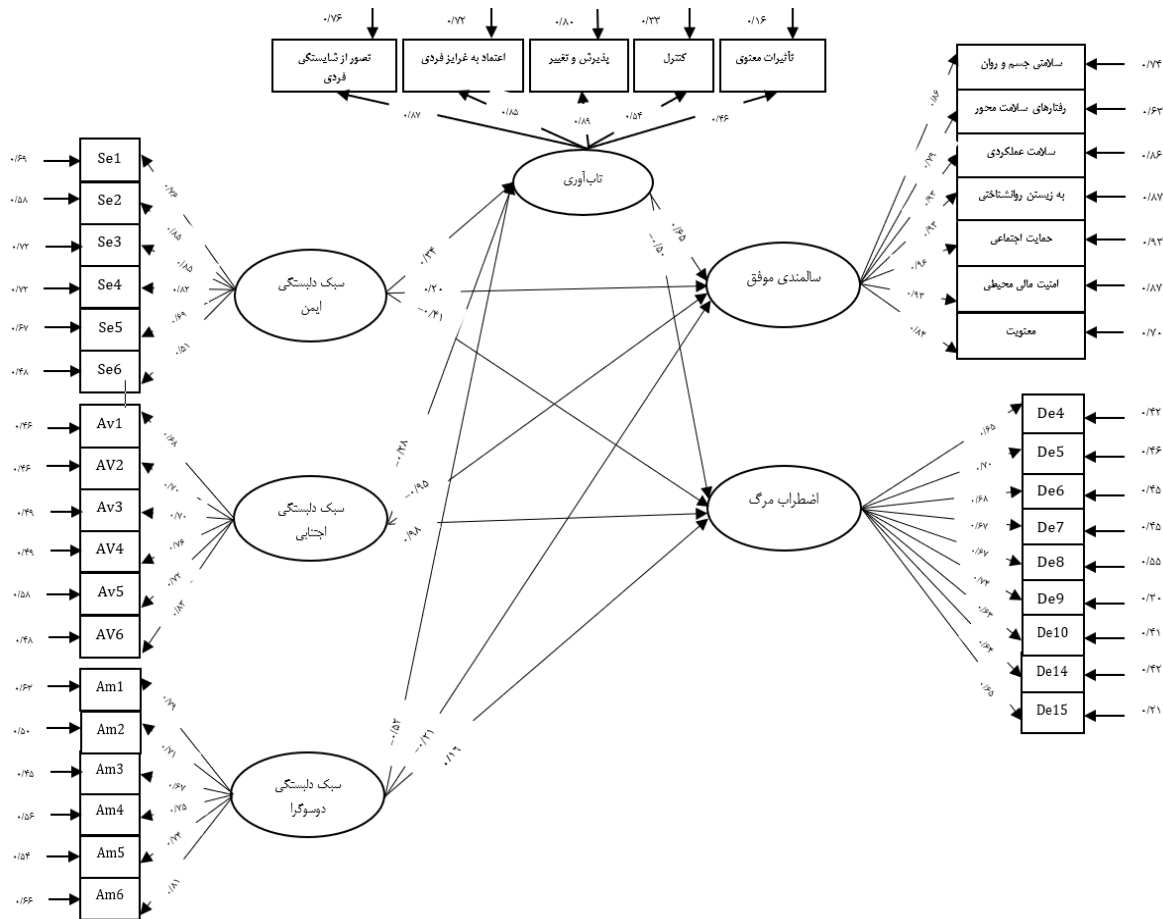
جدول ۳

الگوی ساختاری مسیرها و ضرایب استاندارد آنها در مدل نهایی پژوهش

ضریب مسیر	خطای معیار	آماره t	p-value	
۰/۱۹۸	۰/۰۳۷	۴/۰۲	۰/۰۰۰	سبک دلبستگی ایمن ← پیری موفق
-۰/۴۰۹	۰/۰۲۹	-۶/۲۰۵	۰/۰۰۰	سبک دلبستگی ایمن ← اضطراب مرگ
۰/۳۳۷	۰/۰۶۱	۵/۱۹۷	۰/۰۰۰	سبک دلبستگی ایمن ← تاب‌آوری
-۰/۹۵۳	۰/۰۸۰	-۱۰/۰۱	۰/۰۰۰	سبک دلبستگی اجتنابی ← پیری موفق
۰/۹۸۴	۰/۰۶۱	۸/۱۰	۰/۰۰۰	سبک دلبستگی اجتنابی ← اضطراب مرگ
-۰/۲۸۱	۰/۰۷	-۴/۲۱۹	۰/۰۰۰	سبک دلبستگی اجتنابی ← تاب‌آوری
۰/۱۵۷	۰/۰۲۸	۲/۶۱۵	۰/۰۰۰	سبک دلبستگی دوسوگرا ← اضطراب مرگ
-۰/۲۱۳	۰/۰۴۵	-۳/۷۵	۰/۰۰۰	سبک دلبستگی دوسوگرا ← پیری موفق
-۰/۵۲۰	۰/۰۷۲	-۷/۱۶۴	۰/۰۰۰	سبک دلبستگی دوسوگرا ← تاب‌آوری
۰/۶۵۰	۰/۰۵۸	۸/۹۰	۰/۰۰۰	تاب‌آوری ← پیری موفق
-۰/۵۰۳	۰/۰۳۸	-۶/۲۰۸	۰/۰۰۰	تاب‌آوری ← اضطراب مرگ

در مجموع با توجه به مقادیر شاخص‌های برازش الگوی تدوین شده و مرز مقادیر قابل قبول که در جدول ۲ ذکر شده است، می‌توان گفت که مدل ارائه شده در پژوهش حاضر از برازش مطلوبی برخوردار است؛ به عبارت دیگر، با مدنظر قرار دادن دامنه مطلوب برای این

شاخص‌ها می‌توان گفت داده‌های جمع‌آوری شده، مدل نظری پژوهش را تا حد زیادی حمایت می‌کنند. در نتیجه این شاخص‌ها بر قابل قبول بودن مدل دلالت دارند شکل ۲ نشان دهنده مدل پژوهش است چنانکه در شکل ۲ دیده می‌شود، مسیرهای مستقیم مدل همگی معنی‌دار بودند.

شکل ۲. مدل استاندارد شده نقش میانجی تاب‌آوری در رابطه سبک‌های دل‌بستگی با پیری موفق و اضطراب مرگ

جدول ۴

برآورد مسیرهای غیرمستقیم موجود در مدل با استفاده از سوبل

روابط	ضریب مسیر	آماره t	P
سبک دل‌بستگی ایمن ← تاب‌آوری ← پیری موفق	۰/۲۱۹	۴/۹۶	۰/۰۰۰
سبک دل‌بستگی ایمن ← تاب‌آوری ← اضطراب مرگ	-۰/۱۷۰	-۵/۰۹	۰/۰۰۰
سبک دل‌بستگی اجتنابی ← تاب‌آوری ← پیری موفق	-۰/۱۸۳	-۳/۷۸	۰/۰۰۰
سبک دل‌بستگی اجتنابی ← تاب‌آوری ← اضطراب مرگ	۰/۱۴۱	۳/۸۴	۰/۰۰۰
سبک دل‌بستگی دوسوگرا ← تاب‌آوری ← پیری موفق	-۰/۳۳۸	-۶/۰۷	۰/۰۰۰
سبک دل‌بستگی دوسوگرا ← تاب‌آوری ← اضطراب مرگ	۰/۲۶۲	۶/۳۴	۰/۰۰۰

سبک دل‌بستگی اجتنابی از طریق تاب‌آوری با پیری موفق و اضطراب مرگ رابطه دارد و سبک دل‌بستگی دوسوگرا از طریق تاب‌آوری با پیری موفق و اضطراب مرگ رابطه دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر ارائه یک الگو متشکل از سبک‌های دل‌بستگی به عنوان متغیر پیش بین میانجی‌گری تاب‌آوری در پیش‌بینی پیری موفق و اضطراب مرگ در

براساس جدول ۳، تمام روابط مستقیم مدل معنی‌دار هستند. برای برآورد و تعیین معنی‌داری مسیرهای غیرمستقیم پژوهش از روش سوبل در نرم‌افزار AMOS استفاده شد. نتایج در جدول ۴ نمایش داده شده‌است. نتایج ارائه شده در جدول ۴ نشان می‌دهد که همه‌ی ضرایب غیر مستقیم مطالعه معنادار شد. بدین معنی که بدین ترتیب که سبک دل‌بستگی ایمن از طریق تاب‌آوری با پیری موفق و اضطراب مرگ رابطه دارد،

از طریق رضایت از زندگی و بهزیستی پیش‌بینی می‌کند (اسمعیلی ثابت رودسری، ۱۳۹۵) می‌توان گفت که سالمندان می‌توانند درک و پرورش روابط دلبستگی ایمن در طول عمر، تاب‌آوری خود را تقویت کنند و به موجب آن سطوح پیری موفق خود را افزایش دهند.

فرضیه دوم مطالعه مبنی بر اینکه سبک دلبستگی ایمن با اضطراب مرگ از طریق تاب‌آوری رابطه دارد تأیید شد که این یافته با نتایج پژوهش‌های بندر و اینگرام (۲۰۱۸)، میکولینسر و فلوریان (۲۰۰۰)، ولیخانی و فیروزآبادی (۲۰۱۶)، رعیت‌پیشه و همکاران (۲۰۲۳) و قمری و همکاران (۱۳۹۶) همسو است. در تبیین نتایج باید گفت که در سالمندان دلبستگی ایمن با تنظیم هیجانی متعادل‌تر و سازگارتر همبستگی دارد (آپلر و بوکهایم، ۲۰۲۳). خودتنظیمی، بر چگونگی تجربه افراد افکار و اضطراب مربوط به مرگ تأثیر می‌گذارد. افرادی که خودکنترلی بالایی دارند افکار مرتبط با مرگ کمتر و اضطراب کمتری از خود نشان می‌دهند، که نشان می‌دهد خودتنظیمی در مدیریت نگرانی‌های مربوط به مرگ و میر حیاتی است (گالیوت و همکاران، ۲۰۰۶). سبک دلبستگی ایمن با آمادگی مرگ نیز ارتباط دارد (مه و همکاران، ۲۰۲۰). از طرفی، تاب‌آوری توانایی تنظیم هیجانی را افزایش می‌دهد زیرا عزت‌نفس و درک حمایت اجتماعی را افزایش می‌دهد (سورزکویچ و همکاران، ۲۰۲۲). برای سالمندان، تاب‌آوری بیشتر در موقعیت‌های آسیب‌پذیر با زندگی روزمره مرتبط است. رفتارهایی مانند خودکارآمدی، استفاده از شوخ‌طبعی، مهارت‌های حل مسئله و کنترل بین‌فردی، در تقویت دیدگاه‌های شخصی نسبت به سالمندی حیاتی هستند (جورک و نیودامسکا، ۲۰۲۱). نتایج پژوهش رعیت‌پیشه و همکاران (۲۰۲۳) نشان داد که بین تاب‌آوری و اضطراب مرگ همبستگی معکوس وجود دارد. به عبارت دیگر، با افزایش نمره تاب‌آوری، نمره اضطراب مرگ کاهش می‌یابد. بنابراین تاب‌آوری ممکن است محافظتی امیدوارکننده در برابر اضطراب مرگ باشد که باید در سالمندان تقویت شود.

فرضیه سوم مطالعه مبنی بر اینکه سبک دلبستگی اجتنابی با پیری موفق از طریق تاب‌آوری رابطه دارد تأیید شد که این یافته با نتایج پژوهش‌های ژانگ و همکاران (۲۰۲۲)، ساگون و همکاران (۲۰۲۳)، پیترموناکو و بک (۲۰۱۹)، کورال و کواچ (۲۰۲۱)، باسال و همکاران (۲۰۲۰)، شفلد و همکاران (۲۰۱۸)، ویت و همکاران (۲۰۲۳)، پلاتس و همکاران (۲۰۲۳) و کافه‌سیوس و همکاران (۲۰۰۶) همسو است. در تبیین نتایج

سالمندان بود. نتایج ماتریس همبستگی پژوهش، یک همبستگی دوتایی معنی‌دار را بین سبک‌های دلبستگی، پیری موفق، اضطراب مرگ و تاب‌آوری نشان داد؛ به عبارت دیگر سبک‌های دلبستگی و تاب‌آوری می‌توانند پیری موفق و اضطراب مرگ را در سالمندان پیش‌بینی کنند. همچنین نتایج حاصل از مدلسازی معادلات ساختاری نشان داد که مدل مفروض این مطالعه از برازش مناسبی در نمونه مورد مطالعه برخوردار است بدین ترتیب که سبک دلبستگی ایمن از طریق تاب‌آوری با پیری موفق و اضطراب مرگ در سالمندان، سبک دلبستگی اجتنابی از طریق تاب‌آوری با پیری موفق و اضطراب مرگ در سالمندان و سبک دلبستگی دوسوگرا از طریق تاب‌آوری با پیری موفق و اضطراب مرگ در سالمندان ارتباط معناداری داشت. و بدین ترتیب هر شش فرضیه مطالعه تأیید شد.

فرضیه اول مطالعه مبنی بر اینکه سبک دلبستگی ایمن با پیری موفق از طریق تاب‌آوری رابطه دارد تأیید شد که این یافته با نتایج پژوهش‌های بندر و اینگرام (۲۰۱۸)، استوارت و همکاران (۲۰۱۸)، اسمعیلی ثابت رودسری (۱۳۹۵)، مور و همکاران (۲۰۱۵)، جست و همکاران (۲۰۱۴)، ساگون و همکاران (۲۰۲۳)، پهلوان شریف و همکاران (۲۰۲۱)، پلاتس و همکاران (۲۰۲۳) و کافه‌سیوس و همکاران (۲۰۰۶) همسو است. در تبیین نتایج باید گفت که از آن‌جایی که جهت‌گیری دلبستگی یک گرایش نسبتاً پایدار در بزرگسالی است (چوپیک و همکاران، ۲۰۱۹). سالمندانی که سبک دلبستگی ایمن دارند، به احتمال زیاد مکانیسم‌های مقابله‌ای هیجان‌محور مثبت و مسئله‌محور را توسعه می‌دهند (مویل و همکاران، ۲۰۱۰، بشارت و شالچی، ۱۳۸۶). افراد دارای سبک دلبستگی ایمن، تاب‌آوری بیشتری را از طریق افزایش خودکارآمدی و تمرین مکرر مراقبت از خود تجربه می‌کنند (بندر و اینگرام، ۲۰۱۸). همچنین سالمندان با سبک دلبستگی ایمن حمایت بیشتری از دوستان و خانواده دریافت می‌کنند و در پاسخ به استرس به دنبال حمایت اجتماعی بیشتری هستند (آگنبین و کالینز، ۱۹۹۸)، که به نوبه خود می‌تواند تاب‌آوری آن‌ها را افزایش دهد (بندر و اینگرام، ۲۰۱۸). تاب‌آوری را می‌توان به‌عنوان ظرفیت مقاومت، بازیابی و بازگشت سلامت روانی پس از یک چالش، مانند بیماری مزمن یا ناتوانی اکتسابی تعریف کرد (شنتن و گیل، ۲۰۱۰). تاب‌آوری به افراد مسن کمک می‌کند تا در شرایط آسیب‌پذیر سازگار شوند و بهبود یابند (مینینگ و بوچارد، ۲۰۲۰). از آن‌جایی که تاب‌آوری، پیری موفق را

که این یافته با نتایج پژوهش‌های ساگون و همکاران (۲۰۲۳)، ژانگ و همکاران (۲۰۲۲)، کورال و کوچ (۲۰۲۱)، باسال و همکاران (۲۰۲۰)، پیترموناکو و بک (۲۰۱۹)، شفلد و همکاران (۲۰۱۸)، ویت و همکاران (۲۰۲۳)، اسمعیلی ثابت رودسری (۱۳۹۵)، پلاتس و همکاران (۲۰۲۳)، پهلوان شریف و همکاران (۲۰۲۱) و کافه‌سیوس و همکاران (۲۰۰۶) همسو است. در تبیین نتایج باید گفت که سالمندان دارای سبک دلبستگی دوسوگرا با سبک مقابله‌ای هیجان‌محور منفی دست و پنجه نرم می‌کنند که توانایی آن‌ها را در سازگاری با چالش‌های پیری مختل می‌کند و سطوح تاب‌آوری را کاهش می‌دهد. ممکن است برای ایجاد روابط ایمن تلاش کنند که منجر به افزایش احساس عدم اطمینان و اضطراب در مورد شبکه‌های حمایت اجتماعی خود می‌شود. این تضاد درونی می‌تواند احساس تنهایی و انزوا را تشدید کند که برای دستیابی به پیری موفق مضر است. ناتوانی در اعتماد کامل به دیگران و در عین حال تمایل به نزدیکی می‌تواند چرخه‌ای از اضطراب ایجاد کند که کیفیت زندگی را در سال‌های بعد تضعیف می‌کند. از طرفی، تجربه‌ی پیامدهای منفی و عدم سازگاری مناسب با چالش‌ها موجب مشکلاتی در زمینه سلامت روان افراد می‌شود که دستیابی به پیری موفق را مختل می‌کند (لیم و همکاران، ۲۰۲۲).

فرضیه ششم مطالعه مبنی بر اینکه سبک دلبستگی دوسوگرا با اضطراب مرگ از طریق تاب‌آوری رابطه دارد تأیید شد که این یافته با نتایج پژوهش‌های کورال و کوچ (۲۰۲۱)، شفلد و همکاران (۲۰۱۸)، ولیخانی و یارمحمدی واصل (۱۳۹۳) و ولیخانی و فیروزآبادی (۲۰۱۶)، رعیت‌پیشه و همکاران (۲۰۲۳)، میکولینسر و فلوریان (۲۰۰۰) و قمری و میر (۱۳۹۶) همسو است. در تبیین نتایج باید گفت که تنظیم هیجان در سبک دلبستگی دوسوگرا مختل می‌شود (آیلت و بوکهایم، ۲۰۲۳). از طرفی، بر اساس مطالعات کورال و کوچ (۲۰۲۱) و بیراک و همکاران (۲۰۱۸) سبک‌دلبستگی دوسوگرا به صورت مستقیم با تاب‌آوری رابطه دارد. همچنین از طریق مقابله متمرکز بر هیجان و مقابله مشکل‌مدار نیز با تاب‌آوری در ارتباط است. از آنجایی که تاب‌آوری و اضطراب مرگ رابطه عکس دارند (رعیت‌پیشه و همکاران، ۲۰۲۳)، می‌توان گفت که بهبود تاب‌آوری در سالمندان می‌تواند در برابر اثرات منفی دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا بر اضطراب مرگ محافظت کند. با افزایش تاب‌آوری و پرداختن به الگوهای دلبستگی ایمن، افراد می‌توانند در جهت کاهش اضطراب

باید گفت که سالمندان دارای سبک دلبستگی اجتنابی از راهبردهای انطباقی و مقابله‌ای ناسازگارانه استفاده می‌کنند که سطوح تاب‌آوری را کاهش می‌دهد. که این خود می‌تواند توانایی آن‌ها را برای سازگاری با چالش‌های پیری مختل کند. سبک دلبستگی اجتنابی با تنهایی و صمیمیت کمتر رابطه مثبت دارد (یوراوسکی و همکاران، ۲۰۲۲). انزوای اجتماعی و تنهایی از عوامل خطر اصلی افسردگی در اواخر زندگی هستند. سالمندانی که به تنهایی و از نظر اجتماعی منزوی زندگی می‌کنند، در معرض خطر بیشتری برای سلامت جسمی و روانی هستند. تنهایی از طریق ارتباط با سلامت جسمانی ذهنی، تاب‌آوری و حمایت اجتماعی در میان جمعیت سالمندانی که تنها زندگی می‌کنند، به‌طور مستقیم و غیرمستقیم با افسردگی مرتبط است (لیم و همکاران، ۲۰۲۲). از آنجایی که تنهایی با تاب‌آوری رابطه عکس دارد (جیکوبسن و همکاران، ۲۰۲۰)، بنابراین، سالمندان دلبسته اجتنابی بیشتر از سایر افراد تنهایی را تجربه می‌کنند. در نتیجه، میزان حمایت اجتماعی ادراک‌شده و سلامت روان پایین‌تری را گزارش می‌کنند که از مولفه‌های مهم پیری موفق می‌باشد.

فرضیه چهارم مطالعه مبنی بر اینکه سبک دلبستگی اجتنابی با اضطراب مرگ از طریق تاب‌آوری رابطه دارد تأیید شد که این یافته با نتایج پژوهش‌های میکولینسر و فلوریان (۲۰۰۰)، بیراک و همکاران (۲۰۱۸)، کورال و کوچ (۲۰۲۱)، شفلد و همکاران (۲۰۱۸)، ولیخانی و یارمحمدی واصل (۱۳۹۳) و ولیخانی و فیروزآبادی (۲۰۱۶)، رعیت‌پیشه و همکاران (۲۰۲۳)، و قمری و میر (۱۳۹۶) همسو است. در تبیین نتایج باید گفت که افراد با سبک دلبستگی اجتنابی خودپنداره منفی‌تری دارند که به نوبه‌ی خود توانایی‌های مقابله‌ای فرد را در مواجهه با چالش‌های زندگی مختل می‌کند و به موجب آن سطوح استرس بالاتر می‌رود که تاب‌آوری را کاهش می‌دهد. این استراتژی مقابله دفاعی ممکن است افراد را از جستجوی حمایت، ابزار احساسات و برخورد مؤثر با عوامل استرس‌زا، از جمله چالش‌های تهدیدکننده زندگی بازدارد. در نتیجه، افراد دارای سبک دلبستگی اجتنابی ممکن است مهارت‌های مقابله انطباقی و تاب‌آوری محدودی برای هدایت نگرانی‌های عاطفی و وجودی مرتبط با چالش‌های سخت زندگی داشته باشند که به نوبه‌ی خود منجر به تشدید اضطراب مرگ می‌شود (کورال و کوچ، ۲۰۲۱).

فرضیه پنجم مطالعه مبنی بر اینکه سبک دلبستگی دوسوگرا با پیری موفق از طریق تاب‌آوری رابطه دارد تأیید شد

حاضر شرکت نمودند تشکر و قدردانی نمایند. لازم به ذکر است که این پژوهش حاصل طرح پژوهشی مستقلی است که بدون حمایت مالی سازمان خاصی صورت گرفته است.

منابع

اسمعیلی‌ثابت رودسری، س. (۱۳۹۵). پیش‌بینی سالمندی موفق براساس تاب‌آوری و سبک دلبستگی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبائی.

بشارت، م.، و شالچی، ب. (۱۳۸۶). سبک‌های دلبستگی و مقابله با تنیدگی. *روان‌شناسی تحولی (روانشناسان ایرانی)*، ۳(۱۱)، ۲۳۵-۲۳۵.

ولبخانی، ا.، و یار محمدی واصل، م. (۱۳۹۳). رابطه سبک‌های دلبستگی با اضطراب مرگ در بیماران قلبی- عروقی. *مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمان*، ۲۱(۴)، ۳۶۷-۳۵۵.

پاکدامن، ش.، و خانجانی، م. (۱۳۹۰). نقش فرزندپروری ادراک شده در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و جمع‌گرایی در دانشجویان. *فصل‌نامه پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی*، ۱(۴)، ۱۵-۱.

حاجی حسنی، م.، و نادری، ن. (۱۳۹۹). اضطراب مرگ در سالمندان: نقش سلامت معنوی و حمایت اجتماعی ادراک شده. *روان‌شناسی پیری*، ۶(۴)، ۳۱۹-۳۰۹.

ربیعی، م.، روشن چسلی، ر.، و غلامی فشارکی، م. (۱۴۰۰). رابطه سبک‌های دلبستگی با انسجام خود و پدیدآوردگی در سالمندان: نقش میانجی نیازهای اساسی روانشناختی. *روان‌شناسی پیری*، ۷(۴)، ۴۰۵-۳۹۱.

رجبی، غ.، و بحرانی، م. (۱۳۸۰). تحلیل عاملی سؤال‌های مقیاس اضطراب مرگ. *مجله روان‌شناسی*، ۳(۲۰)، ۳۴۴-۳۳۰.

قمی، م.، و میر، ا. (۱۳۹۶). اثربخشی آموزش تاب‌آوری بر اضطراب مرگ و امید به زندگی زنان سالمندان مقیم سرای سالمندان. *روان‌شناسی پیری*، ۳(۴)، ۲۶۲-۲۵۳.

محمدی، م.، و بشرپور، س. (۱۴۰۲). رابطه نیازهای بنیادین روان‌شناختی و رفتارهای ارتقادهنده سلامت با اضطراب سلامت در زنان سالمند: نقش میانجی تاب‌آوری. *روان‌شناسی پیری*، ۹(۴)، ۳۹۷-۳۷۷.

محمدی، م. (۱۳۸۴). بررسی عوامل مؤثر بر تاب‌آوری در افراد در معرض سوء مصرف مواد (پایان‌نامه دکتری چاپ نشده) *دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران.*

محمدی، ن.، و فرد ابراهیمی، ف. (۱۴۰۱). سالمندی موفق: نقش سبک زندگی، هوش معنوی و خودکارآمدی. *روان‌شناسی پیری*، ۸(۴)، ۳۷۳-۳۶۱.

مرگ و ترویج رویکرد مثبت و رضایت‌بخش‌تر نسبت به مسائل مربوط به سالمندی و پایان زندگی تلاش کنند.

به طور سنتی سالمندی به عنوان دوره‌ای از کاهش پیشرونده در عملکرد فیزیکی، شناختی و روانی اجتماعی و در نتیجه افزایش بار مراقبت‌های بهداشتی بر جامعه تلقی می‌شود. بسیاری بر این باورند که پیری بزرگترین مشکل بهداشت عمومی است که امروزه با آن روبه‌رو هستیم (کالتر و متسون، ۲۰۰۶). سالمندی هم چالش‌ها و هم فرصت‌ها را به همراه دارد. این امر تقاضا برای مراقبت‌های اولیه بهداشتی و مراقبت‌های طولانی مدت را افزایش می‌دهد. بنابراین جوامعی که خود را با این تغییرات جمعیتی وفق می‌دهند و روی سالمندی سالم سرمایه‌گذاری می‌کنند، موجب می‌شوند که افراد زندگی طولانی‌تر و سالم‌تری داشته باشند (سازمان بهداشت جهانی، ۲۰۲۲). کوتاه سخن آن‌که، شناخت مشکلات سالمندان و تلاش در جهت رفع این مشکلات با توجه به هزینه‌های بالایی که برای فرد و جامعه دارد و همچنین به خطر افتادن سلامت آن‌ها، از اهمیت بسزایی برخوردار است. پژوهش‌های مختلفی به بررسی پیری موفق و اضطراب مرگ و عوامل مؤثر بر آن، پرداخته است، اما با بررسی‌های انجام شده، پژوهشی که رابطه بین سبک‌های دلبستگی با پیری موفق و اضطراب مرگ با میانجی‌گری تاب‌آوری را بررسی کرده باشد، یافت نشد. بنابراین بررسی این مدل آماری ضرورت پیدا کرد. یافته‌های این پژوهش را باید در بافت محدودیت‌های آن تفسیر و تعمیم داده شود. از محدودیت‌های پژوهش حاضر تمرکز این پژوهش بر روی سالمندان شهر کرمانشاه است که در تعمیم نتایج باید احتیاط نمود. دیگر محدودیت این پژوهش شامل استفاده از روش نمونه‌گیری دردسترس بود که توصیه می‌گردد در پژوهش‌های آتی از روش‌های نمونه‌گیری با خطای کمتر مثل روش تصادفی استفاده شود. استفاده از پرسشنامه‌های خودگزارش‌دهی دیگر محدودیت پژوهش بود که در عین حال که معتبر هستند دارای میزانی از خطا می‌باشند و گاهی اوقات می‌توانند اعتبار نتایج را کاهش دهند. پیشنهاد می‌شود در مطالعات آینده علاوه بر استفاده از پرسشنامه‌ها از سایر روش‌های جمع‌آوری اطلاعات نظیر مصاحبه استفاده شود.

سپاس‌گزاری

نگارندگان این پژوهش بر خود لازم می‌دانند که بدینوسیله از مسئولین مربوطه دانشگاه رازی کرمانشاه که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند و کلیه سالمندانی که در مطالعه

- Borawski, D., Sojda, M., Rychlewska, K., & Wajs, T. (2022). Attached but lonely: emotional intelligence as a mediator and moderator between attachment styles and loneliness. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(22), 14831. <https://doi.org/10.3390/ijerph19221483>
- Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: Retrospect and prospect. *American Journal of Orthopsychiatry*, 52(4), 664-678. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1982.tb01456.x>
- Bülow, M. H., & Söderqvist, T. (2014). Successful ageing: a historical overview and critical analysis of a successful concept. *Journal of Aging Studies*, 31, 139-149. <https://doi.org/10.1016/j.jaging.2014.08.009>
- Calasanti T. (2016). Combating ageism: how successful is successful aging? *The Gerontologist*, 56(6), 1093-1101. <https://doi.org/10.1093/geront/gnv076>
- Chmitorz, A., Kunzler, A., Helmreich, I., Tüscher, O., Kalisch, R., Kubiak, T., Wessa, M., & Lieb, K. (2018). Intervention studies to foster resilience - A systematic review and proposal for a resilience framework in future intervention studies. *Clinical Psychology Review*, 59, 78-100. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2017.11.002>
- Choi, M., Lee, M., Lee, M. J., & Jung, D. (2017). Physical activity, quality of life and successful ageing among community-dwelling older adults. *International Nursing Review*, 64(3), 396-404. <https://doi.org/10.1111/inr.12397>
- Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644-663. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.58.4.644>
- Collins, N. L. (1996). Working models of attachment: Implications for explanation, emotion, and behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(4), 810-832. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.71.4.810>
- مومنی، خ، امانی، ر، جانجانی، پ، مجذوبی، م.ر، و هادیان همدانی، ک. (۱۴۰۰). رابطه سبک‌های دلبستگی و عواطف مثبت و منفی در سالمندان: نقش میانجی سبک‌های خاطره‌پردازی. *روان‌شناسی پیری*، ۷(۴)، ۴۲۲-۴۰۷.
- نصیرنیا سماکوش، ع. و یوسفی، ن. (۱۴۰۱). اثربخشی درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد بر اضطراب مرگ، شادکامی و تاب‌آوری سالمندان. *روان‌شناسی پیری*، ۸(۲)، ۱۶۱-۱۴۹.
- هومن، ح. ع. (۱۳۸۴). مدل یابی معادلات ساختاری با کاربرد نرم افزار لیزرل. تهران: سمت.
- یوسفی‌افراشته، م. و مرادی، م. (۱۴۰۱). سلامت معنوی و حمایت اجتماعی با کیفیت زندگی در سالمندان روستایی: نقش میانجی تاب‌آوری و امید. *روان‌شناسی پیری*، ۸(۳)، ۲۶۶-۲۵۱.

References

- Angevaere, M. J., Roberts, J., van Hout, H. P. J., Joling, K. J., Smalbrugge, M., Schoonmade, L. J., Windle, G., & Hertogh, C. M. P. M. (2020). Resilience in older persons: A systematic review of the conceptual literature. *Ageing research reviews*, 63, 101144. <https://doi.org/10.1016/j.arr.2020.101144>
- Araújo, L., Ribeiro, O., Teixeira, L., & Paúl, C. (2016). Successful aging at 100 years: the relevance of subjectivity and psychological resources. *International Psychogeriatrics*, 28(2), 179-188. <https://doi.org/10.1017/S1041610215001167>
- Bayrak, R., Güler, M., & Şahin, N. H. (2018). The Mediating role of self-concept and coping strategies on the relationship between attachment styles and perceived stress. *Europe's journal of psychology*, 14(4), 897-913. <https://doi.org/10.5964/ejop.v14i4.1508>
- Bender, A., & Ingram, R. (2018). Connecting attachment style to resilience: Contributions of self-care and self-efficacy. *Personality and Individual Differences*, 130, 18-20. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.03.038>
- Besharat, M., & Shalchi, B. (2007). Attachment styles and dealing with tension. *Evolutionary Psychology (Iranian Psychologists)*, 3(11), 225-235. [Persian]

- Conner, M., & Davidson, T. (2003). Development of a new resilience scale: The Conner-davidson resilience scale (CD-RISC). *Depression and Anxiety, 18*, 76-82.
- Cosco, T. D., Prina, A. M., Perales, J., Stephan, B. C., & Brayne, C. (2014). Operational definitions of successful aging: a systematic review. *International psychogeriatrics, 26*(3), 373-381. <https://doi.org/10.1017/S1041610213002287>
- Chopik, W. J., Edelstein, R. S., & Fraley, R. C. (2013). From the cradle to the grave: age differences in attachment from early adulthood to old age. *Journal of personality, 81*(2), 171-183. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2012.00793.x>
- Cutler, R. G., & Mattson, M. P. (2006). The Adversities of aging. *Ageing research reviews, 5*(3), 221-238. <https://doi.org/10.1016/j.arr.2006.05.00>
- de With, J., Korver-Nieberg, N., de Haan, L., & Schirmbeck, F. (2023). The Association between attachment style and social functioning in patients with non-affective psychotic disorders, unaffected siblings and healthy controls. *Schizophrenia Research, 252*, 96-102. <https://doi.org/10.1016/j.schres.2022.12.038>
- Eilert, D. W., & Buchheim, A. (2023). Attachment-Related differences in emotion regulation in adults: a systematic review on attachment representations. *Brain Sciences, 13*(6), 884. <https://doi.org/10.3390/brainsci13060884>
- Erikson, E.H. (1950). *Childhood and Society*. Norton; New York, NY, USA.
- Esmaili Thabet Rudsari, S. (2015). Predicting successful aging based on resilience and attachment style. Master's thesis. Allameh Tabatabai University. [Persian]
- Fernandez-Ballesteros, R. (2019). The Concept of successful aging and related terms. In R. Fernandez-Ballesteros, A. Benetos, & J-M. Robine (Eds.), *The Cambridge handbook of successful aging* (pp. 6-22). Cambridge University Press.
- Fletcher D., SarKar M. Psychological resilience: A review and critique of definitions, concepts, and theory. *Eur. Psychol.* 2013; 18:12-23. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1027/1016-9040/a000124>
- Fraley, R. C., & Shaver, P. R. (2021). Attachment theory and its place in contemporary Personality theory and research. In O. P. John, & R. W. Robins (Eds.), *Handbook of Personality: Theory and research* (pp. 642-666). The Guilford Press.
- Fries J. F. (1980). Aging, natural death, and the compression of morbidity. *The New England Journal of Medicine, 303*(3), 130-135. <https://doi.org/10.1056/NEJM198007173030304>
- Gailliot, M. T., Schmeichel, B. J., & Baumeister, R. F. (2006). Self-regulatory processes defend against the threat of death: Effects of self-control depletion and trait self-control on thoughts and fears of dying. *Journal of Personality and Social Psychology, 91*(1), 49-62. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.91.1.49>
- Ghamari, M., & Mir, A. (2018). The Effectiveness of teaching tolerance on anxiety of death and life expectancy of aged women residing in nursing homes. *Ageing Psychology, 3*(4), 253-262. [Persian]
- Hajihassani, M., & Naderi, N. (2021). Death anxiety in the elderly: the role of spiritual health and perceived social support. *Ageing Psychology, 6*(4), 319-309. <https://doi:10.22126/jap.2020.5778.1473> [Persian]
- Halloran, L. (2012). Healthy aging: Clinical and lifestyle considerations. *Journal of Nurse Practitioners, 8*(1), 77-78. <https://doi:10.1016/j.nurpra.2011.10.002>
- Hooman, H. A. (2012). Structural equation modeling with LISREL application (5th ed). SAMT. [persian]
- Huh, H. J., Kim, K. H., Lee, H. K., & Chae, J. H. (2018). Attachment styles, grief responses, and the moderating role of coping strategies in parents bereaved by the

- Sewol ferry accident. *European Journal of Psychotraumatology*, 8(6), Article 1424446. <https://doi.org/10.1080/20008198.2018.1424446>
- Infurna F. J. (2021). Utilizing principles of life-span developmental psychology to study the complexities of resilience across the adult life span. *The Gerontologist*, 61(6), 807-818. <https://doi.org/10.1093/geront/gnab086>
- Jaberi, M., Mohammadi, T. K., Adib, M., Maroufizadeh, S., & Ashrafi, S. (2022). The Relationship of Death Anxiety with Quality of Life and Social Support in Hemodialysis Patients. *Omega*, 302228221129672. Advance online publication. <https://doi.org/10.1177/00302228221129672>
- Jakobsen, I.S., Madsen, L.M.R., Mau, M., et al. (2020). The Relationship between resilience and loneliness elucidated by a Danish version of the resilience scale for adults. *BMC Psychology*, 8, 131. <https://doi.org/10.1186/s40359-020-00493-3>
- Javadi Pashaki, N., Mohammadi, F., Jafaraghaee, F., & Mehrdad, N. (2015). Factors influencing the successful aging of iranian old adult women. *Iranian Red Crescent Medical Journal*, 17(7), e22451. <https://doi.org/10.5812/ircmj.22451v2>
- Jeong, Y. J., Chong, Y. S., Yu, N. Y., Kim, B. A., & Shin, H. J. (2015). A Meta-analysis of moderating effects and sub dimensions of successful aging. *Journal of the Korean Gerontological Society*, 35(3), 627-42.
- Jeste, D. V., Savla, G. N., Thompson, W. K., Vahia, I. V., Glorioso, D. K., Martin, A. S., Palmer, B. W., Rock, D., Golshan, S., Kraemer, H. C., & Depp, C. A. (2013). Association between older age and more successful aging: critical role of resilience and depression. *The American Journal of Psychiatry*, 170(2), 188-196. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2012.12030386>
- Jin, Y., Zeng, Q., Cong, X., An, J., & Zheng, P. (2023). Impact of death anxiety on mental health during COVID-19: The mediating role of the meaning in life. *Journal of Pacific Rim Psychology*, 17. <https://doi.org/10.1177/18344909231165187>
- Jurek, K., & Niewiadomska, I. (2021). Relationship between psychological capital and quality of life among seniors working after retirement: The mediating role of hope of success. *Plos One*, 16(11), e0259273. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0259273>
- Kafetsios, K., & Sideridis, G. D. (2006). Attachment, social support and well-being in young and older adults. *Journal of Health Psychology*, 11(6), 863-875. <https://doi.org/10.1177/1359105306069084>
- Kim, S. H., & Park, S. (2017). A Meta-Analysis of the Correlates of Successful Aging in Older Adults. *Research on Aging*, 39(5), 657-677. <https://doi.org/10.1177/0164027516656040>
- Kivimäki, M., & Ferrie, J. E. (2011). Epidemiology of healthy ageing and the idea of more refined outcome measures. *International Journal of Epidemiology*, 40(4), 845-847. <https://doi.org/10.1093/ije/dyr114>
- Kural, A. I., & Kovacs, M. (2021). Attachment anxiety and resilience: The mediating role of coping. *Acta Psychologica*, 221, 103447. <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2021.103447>
- Lehto, R. H., & Stein, K. F. (2009). Death anxiety: an analysis of an evolving concept. *Research and theory for nursing practice*, 23(1), 23-41. <https://doi.org/10.1891/1541-6577.23.1.23>
- Lim, Y. M., Baek, J., Lee, S., & Kim, J. S. (2022). Association between Loneliness and Depression among Community-Dwelling Older Women Living Alone in South Korea: The Mediating Effects of Subjective Physical Health, Resilience, and Social Support. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(15), 9246. <https://doi.org/10.3390/ijerph19159246>
- Lima, G. S., Figueira, A. L. G., Carvalho, E. C., Kusumota, L., & Caldeira, S. (2023).

- Resilience in older people: a concept analysis. *healthcare* (Basel, Switzerland), 11(18), 2491. <https://doi.org/10.3390/healthcare11182491>
- Ludolph, P., Kunzler, A. M., Stoffers-Winterling, J., Helmreich, I., & Lieb, K. (2019). Interventions to promote resilience in cancer patients. *deutsches Arzteblatt international*, 51-52(51-52), 865-872. <https://doi.org/10.3238/arztebl.2019.086>
- Mah, K., Shapiro, G. K., Hales, S., Rydall, A., Malfitano, C., an, E., Nissim, R., Li, M., Zimmermann, C., & Rodin, G. (2020). The Impact of attachment security on death preparation in advanced cancer: The Role of couple communication. *Psycho-oncology*, 29(5), 833-840. <https://doi.org/10.1002/pon.5354>
- Manning, L. K., & Bouchard, L. (2020). Encounters with adversity: A framework for understanding resilience in later life. *Aging & Mental Health*, 24(7), 1108-1115. <https://doi.org/10.1080/13607863.2019.1594162>
- Mercadante, S., Adile, C., Ferrera, P., Cortegiani, A., & Casuccio, A. (2019). Symptom hyper-expression in advanced cancer patients with anxiety and depression admitted to an acute supportive/palliative care unit. Supportive care in cancer: *official journal of the Multinational Association of Supportive Care in Cancer*, 27(8), 3081-3088. <https://doi.org/10.1007/s00520-018-4624-0>
- Mikulincer, M., & Florian, V. (2000). Exploring individual differences in reactions to mortality salience: does attachment style regulate terror management mechanisms? *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(2), 260-273. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.79.2.260>
- Mohammadi, M., & Basharpour, S. (2024). The Relationship between Basic Psychological Needs and Health Promoting Behaviors with Health Anxiety in Older Women: The Mediating Role of Resilience. *Aging Psychology*, 9(4), 397-377. [Persian]
- Mohammadi, N., & Fardebrahimi, F. (2023). The Successful aging: the role of life style, spiritual intelligence and self-efficacy. *Aging Psychology*, 8(4), 361-373. [Persian]
- Mohammadi, M. (2005). Investigating factors affecting resilience in people exposed to substance abuse (unpublished doctoral thesis). University of Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran. [Persian]
- Mohammadpour, A., Sadeghmoghadam, L., Shareinia, H., Jahani, S., & Amiri, F. (2018). Investigating the role of perception of aging and associated factors in death anxiety among the elderly. *Clinical Interventions in Aging*, 13, 405-410. <https://doi.org/10.2147/CIAS150697>
- Momeni, K., Amani, R., Janjani, P., Majzoobi, M. R., Forstmeier, S., & Nosrati, P. (2022). Attachment styles and happiness in the elderly: the mediating role of reminiscence styles. *BMC Geriatrics*, 22(1), 349. <https://doi.org/10.1186/s12877-022-03053-z>
- Momeni, K., Amani, R., Janjani, P., Majzoobi, M., & Hadian Hamedani, K. (2021). The Relationship between attachment styles with positive and negative affect in the elderly: the mediating role of reminiscence styles. *Aging Psychology*, 7(4), 422-407. [Persian]
- Moore, R. C., Eyler, L. T., Mausbach, B. T., Zlatar, Z. Z., Thompson, W. K., Peavy, G., Fazeli, P. L., & Jeste, D. V. (2015). Complex interplay between health and successful aging: role of perceived stress, resilience, and social support. *The American journal of geriatric psychiatry: official journal of the American Association for Geriatric Psychiatry*, 23(6), 622-632. <https://doi.org/10.1016/j.jagp.2014.08.00>
- Mykletun, A., Bjerkeset, O., Overland, S., Prince, M., Dewey, M., & Stewart, R. (2009). Levels of anxiety and depression as predictors of mortality: the HUNT study. *The British Journal of Psychiatry: The Journal of Mental Science*, 195(2), 118-125. <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.108.054866>
- Nasirnia Samakosh, A., & Yousefi, N. (2022). The Effectiveness of acceptance and commitment therapy on death anxiety,

- happiness and resilience in the elderly. *Aging Psychology*, 8(2), 161-149. <https://doi:10.22126/jap.2022.7918.1630> [Persian]
- Ng, S. M., & Hou, W. K. (2017). Contentment duration mediates the associations between anxious attachment style and psychological distress. *Frontiers in Psychology*, 8, 258. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.0025>
- Ognibene, T. C., & Collins, N. L. (1998). Adult attachment styles, perceived social support and coping strategies. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15(3), 323-345. <https://doi.org/10.1177/0265407598153002>
- Pahlevan Sharif, S., Amiri, M., Allen, K. A., Sharif Nia, H., Khoshnavay Fomani, F., Hatf Matbue, Y., Goudarzian, A. H., Arefi, S., Yaghoobzadeh, A., & Waheed, H. (2021). Attachment: the mediating role of hope, religiosity, and life satisfaction in older adults. *Health And Quality of Life Outcomes*, 19(1), 57. <https://doi.org/10.1186/s12955-021-01695-y>
- Pakadaman, sh., & Khanjani, M. (2018). The Role of perceived parenting in the relationship between attachment styles and collectivism in students. *Social Psychology Research Quarterly*, 1(4), 1-15. [Persian]
- Pietromonaco, P. R., & Beck, L. A. (2019). Adult attachment and physical health. *Current Opinion in Psychology*, 25, 115-120. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2018.04.004>
- Platts, L. G., Alm Norbrian, A., & Frick, M. A. (2023). Attachment in older adults is stably associated with health and quality of life: findings from a 14-year follow-up of the Whitehall II study. *Aging & Mental Health*, 27(9), 1832-1842. <https://doi.org/10.1080/13607863.2022.2148157>
- Rabiee, M., Roshan Chesla, R., & Gholami Fesharaki, M. (2021). The Relationship attachment styles with self-coherence and generativity in the elderly: the mediating role of basic psychological needs. *Aging Psychology*, 7(4), 405-391. <https://doi:10.22126/jap.2022.7192.1581> [Persian]
- Rajabi, G. and Barhani, M. (2001). Factor analysis of death anxiety scale questions, *Journal of Psychology*, 3(20), 330-344. [Persian]
- Rantanen, T., Saajanaho, M., Karavirta, L., Siltanen, S., Rantakokko, M., Viljanen, A., Rantalainen, T., Pynnönen, K., Karvonen, A., Lisko, I., Palmberg, L., Eronen, J., Palonen, E. M., Hinrichs, T., Kauppinen, M., Kokko, K., & Portegijs, E. (2018). Active aging - resilience and external support as modifiers of the disablement outcome: AGNES cohort study protocol. *BMC Public Health*, 18(1), 565. <https://doi.org/10.1186/s12889-018-5487-5>
- Rayatpisheh, F., Torabizadeh, C., Najafi Kalyani, M., et al. (2023). Relationship between resilience and death anxiety of the older adults during the coronavirus disease 2019 (COVID-19) pandemic. *BMC Geriatrics*, 23(1), 367. <https://doi.org/10.1186/s12877-023-04086-8>
- Rowe, J. W., & Kahn, R. L. (1997). Successful aging. *The Gerontologist*, 37(4), 433-440. <https://doi.org/10.1093/geront/37.4.433>
- Rowe, J. W., & Kahn, R. L. (1987). Human aging: usual and successful. *Science (New York, N.Y.)*, 237(4811), 143-149. <https://doi.org/10.1126/science.3299702>
- Samraj, J. R., Wright, D. J., & McMurtrie, H. (2023). Age and adult attachment style predict psychological distress in the Singapore general population during COVID-19. *Psychology, Health & Medicine*, 28(8), 2212-2224. <https://doi.org/10.1080/13548506.2023.2216466>
- Scheffold, K., Philipp, R., Koranyi, S., Engelmann, D., Schulz-Kindermann, F., Härter, M., & Mehnert, A. (2018). Insecure attachment predicts depression and death anxiety in advanced cancer patients. *Palliative & Supportive Care*, 16(3), 308-316. <https://doi.org/10.1017/S1478951517000281>

- Sagone, E., Commodari, E., Indiana, M. L., & La Rosa, V. L. (2023). Exploring the association between attachment style, psychological well-being, and relationship status in young adults and adults-a cross-sectional study. *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education*, 13(3), 525-539. <https://doi.org/10.3390/ejihpe13030040>
- Shaver, P., & Hazan, C. (1987). Being lonely, falling in love: Perspectives from attachment theory. *Journal of Social Behavior & Personality*, 2(2, Pt 2), 105-124.
- Silverstein, M., Gans, D., Lowenstein, A., Giarrusso, R., & Bengtson, V. L. (2010). Older parent-child relationships in six developed nations: Comparisons at the intersection of affection and conflict. *Journal of Marriage and Family*, 72(4), 1006-1021. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00745.x>
- STEWART, J., AUAIS, M., BÉLANGER, E., & PHILLIPS, S. (2019). Comparison of self-rated and objective successful ageing in an international cohort. *Ageing & Society*, 39(7), 1317-1334. <https://doi.org/10.1017/S0144686X17001489>
- Surzykiewicz, J., Skalski, S. B., Sołbut, A., Rutkowski, S., & Konaszewski, K. (2022). resilience and regulation of emotions in adolescents: serial mediation analysis through self-esteem and the perceived social support. *International journal of environmental research and public health*, 19(13), 8007. <https://doi.org/10.3390/ijerph19138007>
- Szanton, S. L., & Gill, J. M. (2010). Facilitating resilience using a society-to-cells framework: a theory of nursing essentials applied to research and practice. *ANS. Advances in Nursing Science*, 33(4), 329-343. <https://doi.org/10.1097/ANS.0b013e3181fb2ea2>
- Tarugu, J., Pavithra, R., Vinothchandar, S., Basu, A., Chaudhuri, S., & John, K. R. (2019). Effectiveness of structured group reminiscence therapy in decreasing the feelings of loneliness, depressive symptoms and anxiety among inmates of a residential home for the elderly in Chittoor district. *International Journal of Community Medicine and Public Health*, 6(2), 847-854. <https://doi.org/10.18203/2394-6040.ijcmph20190218>
- Templer, D. I. (1970). The Construction and validation of a death anxiety scale. *Journal of General Psychology*, 82: 165-177.
- Urtamo, A., Jyväkorpi, S. K., & Strandberg, T. E. (2019). Definitions of successful ageing: a brief review of a multidimensional concept. *Acta bio-medica: AteneiParmensis*, 90(2), 359-363. <https://doi.org/10.23750/abm.v90i2.837>
- Valikhani, A., & Firouzabadi, A. (2016). Examining death anxiety within the framework of attachment styles in cancer patients: a comparative study. *Health Psychology*, 5(18), 119-140.
- Valikhani, A. Viarmohammadi Vasil, M. (2013). The Relationship between attachment styles and death anxiety in cardiovascular patients, *Journal of Kerman University of Medical Sciences*, 21(4), 355. [Persian]
- Vauclair, C. M., & Rudnev, M. (2019). Modernization theory. In D. Gu & M. Dupre (Eds.), *Encyclopedia of gerontology and population aging*. Cham: Springer
- Vida, C., González, E. M., & De la Fuente, M. (2014). Increase of oxidation and inflammation in nervous and immune systems with aging and anxiety. *Current Pharmaceutical Design*, 20(29), 4656-4678. <https://doi.org/10.2174/1381612820666140130201734>
- World Health Organization. (2022). Ageing and health. Retrieved from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>
- Yousefi Afrashteh, M., & Moradi, M. (2022). the Spiritual health and social support with quality of life in the rural elderly: the mediating role of resilience and hope. *Ageing Psychology*, 8(3), 266-251. [Persian]
- Zhang, X., Li, J., Xie, F., Chen, X., Xu, W., & Hudson, N. W. (2022). The Relationship between adult attachment and mental health: A meta-analysis. *Journal Of Personality and Social Psychology*, 123(5),

- 1089-1137.
<https://doi.org/10.1037/pspp0000437>
- Zhang, J., Peng, J., Gao, P., et al. (2019). Relationship between meaning in life and death anxiety in the elderly: self-esteem as a mediator. *BMC Geriatrics*, 19(1), 308. <https://doi.org/10.1186/s12877-019-1316-7>
- Zanjari, N., Sharifian Sani, M., Hosseini-Chavoshi, M., Rafiey, H., & Mohammadi-Shahboulaghi, F. (2019). Development and validation of successful aging instrument. *Iranian Rehabilitation Journal*, 17(2), 129-140. <https://doi.org/10.32598/irj.17.2.129>